

мистецької школи є ефективним засобом формування виконавських компетентностей учнів. Вона забезпечує всебічний розвиток музиканта, поєднуючи технічні, художні та комунікативні аспекти. Ансамблева гра сприяє підвищенню якості та результативності музичної освіти та підготовці учнів до професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Б.О. Милич. (2024). Фортепіанна педагогіка. Теоретичні основи курсу методики навчання гри на фортепіано. Вибрані методичні праці. Навчальний посібник. редактор-упорядник, перекладач, автор вступної статті Т.А. Омельченко. Київ- Ніжин: Видавець Лисенко М.М, 400.
2. Клименко Ж. (2006). Робота над основними навичками ансамблевого виконання. Луцьк:РВВ«Вежа»Волинського держ. ун-ту імені Лесі Українки. 16.
3. Молчанова Т. (2008). З історії ансамблевого музикування. Львів: Сполом, 159.
4. Теплова О. (2011). Методичні рекомендації щодо засвоєння нотного тексту у початковій музичній школі. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 35, 101-97.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.77>

Олена Теплова
м. Вінниця, Україна
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-8763-891X>
e-mail: teple1958@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ ГОТОВНОСТІ ДО ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті розглядається проблема формування готовності учнів мистецьких шкіл до творчої самореалізації. Особливу увагу приділено педагогічному керівництву процесом підготовки здобувачів мистецької школи до творчої самореалізації у майбутній фаховій діяльності шляхом залучення їх до концертної активності як ефективного засобу розвитку творчого потенціалу, сценічної культури та впевненості учнів. Визначено педагогічні умови, що сприяють успішній реалізації такого процесу.

Ключові слова: готовність учнів до творчої самореалізації, мистецька школа, концертна активність, педагогічні умови, розвиток особистості.

Abstract. The article considers the problem of forming the readiness of art school students for creative self-realization. Particular attention is paid to pedagogical management of the process of preparing art school students for creative self-realization in future professional activities by involving them in concert activity as an effective means of developing creative potential, stage culture and confidence of students. Pedagogical conditions that contribute to the successful implementation of such a process are identified.

Keywords: student's readiness for creative self-realization, art school, concert activity, pedagogical conditions, personal development.

В умовах оновлення освітніх підходів особливої актуальності набуває питання формування готовності учнів до творчої самореалізації. Сучасна мистецька освіта спрямована не лише на формування технічних навичок, а й на розвиток творчої особистості, здатної до самовираження та самореалізації. Одним із найбільш ефективних засобів такого процесу є залучення учнів до активної концертної діяльності, яка створює реальні умови для практичного втілення набутих виконавських знань і вмінь.

Формування виконавської майстерності є актуальною проблемою музичної педагогіки. Ключовим показником професійної компетентності здобувачів музичного відділення є виконавська майстерність. Актуальність досліджуваної проблеми полягає в активному вдосконаленні теорії та методики навчання здобувачів в класі фортепіано, впровадженні нових ефективних засобів педагогічного впливу на процес підготовки професійно націлених випускників мистецької школи.

Мета статті полягає у спробі проаналізувати умови та ефективність педагогічного впливу на формування готовності учнів мистецької школи до творчої самореалізації.

Сучасна освіта дедалі більше орієнтується не лише на передачу знань, а й на розвиток особистості, її здатності до самовираження та самореалізації. Особливе місце у цьому процесі займають мистецькі школи, які створюють умови для формування творчого потенціалу учнів. Готовність до творчої самореалізації учня є важливою характеристикою особистості, що визначає її здатність виявляти, розвивати та застосовувати власні здібності у виконавських видах музичної діяльності. Питання мистецької освіти, розвиток творчих здібностей учнів, проблеми творчої самореалізації особистості досліджували такі науковці, як І. Зязюн, О. Ростовський, Г. Падалка, Л. Масол. У їхніх працях розкрито сутність творчості як важливої складової розвитку особистості. Дослідники підкреслюють значення практичної діяльності у формуванні виконавських умінь і творчої активності учнів.

Сучасні психолого-педагогічні дослідження розкривають різні аспекти мистецького розвитку й музично-виконавської підготовки молоді. Значення мистецтва в естетичному вихованні учнів різних вікових груп, принципові положення теорії здібностей, необхідних для музичного виховання, зокрема співвідношення біологічного і соціального у здібностях, їх структура, можливості й закономірності їх формування та розвитку розкриваються у дослідженнях І. Бежа, Б. Бриліна, Д. Джоли, В. Зиська, О. Ковальова, Г. Костюка, В. Крутецького, Г. Курковського, Б. Милича, Н. Мозгальнової, О. Падалки, О. Рудницької, В. Тітова, О. Теплової, Г. Шевченко, А. Щербо, О. Щолокової та ін. Принципові положення теорії здібностей, необхідні для музичного навчання й виховання, досліджувались вітчизняними (Т.

Воробкевич, В. Моляко, О. Плахотнюк, Я. Шубінський та ін.) та зарубіжними (А.Маслоу, К.Роджерс, Д.Томсон, В.Ханнонкурт та ін.) науковцями.

Вченими неодноразово підкреслювалася думка, що формування будь-яких умінь і навичок в учнів є керованим психолого-педагогічним процесом, що включає вплив на мотиви творчої діяльності особистості (Єременко О., О. Киричук), її пізнавальні інтереси (Н. Бібік, Г. Щукіна), загальнонавчальні вміння (Н. Каневська, Н. Підгорна, О. Савченко).

Творча самореалізація особистості є свідомо запрограмованим процесом розкриття та реалізації особистісного потенціалу в діяльності, що має творчий характер. Сутність поняття готовності до творчої самореалізації полягає у свідомому програмуванні комплексу власних зусиль (розумових, фізичних, творчих), спрямованих на розкриття та реалізацію такого потенціалу в подальшій мистецькій діяльності (Теплова, 2016, с.112). Для учнів мистецьких шкіл це проявляється у виконанні музичних творів, імпровізації, участі у концертних та конкурсних проєктах.

Педагогічні основи формування такої готовності ґрунтуються на комплексному підході до навчання учнів, що включає мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, емоційно-вольовий компоненти. Мотиваційний компонент передбачає формування в здобувачів інтересу до мистецтва, внутрішньої потреби у творчості та самовираженні. Важливу роль тут відіграє педагог, який має не лише передавати знання, а й надихати учнів, підтримувати їхні виконавські ініціативи та створювати ситуації успіху. Когнітивний компонент пов'язаний із засвоєнням виконавських знань, умінь і навичок учнів у мистецтві гри на музичних інструментах, співу, хореографічних проєктах. Учні повинні не лише опановувати технічні прийоми, а й розуміти основи художньої мови, стилю, композиції. Це дає змогу їм усвідомлено підходити до творчого процесу та розвивати власний виконавський стиль. Діяльнісний компонент передбачає активну участь учнів у творчій виконавській діяльності. Саме через сценічну практику формується досвід творчої самореалізації учнів. Важливо, щоб у навчальний процес були включені різноманітні форми роботи: індивідуальні завдання, колективні виконавські проєкти, концертні виступи, музичні вистави. Це сприяє розвитку самостійності учнів, відповідальності та впевненості у власних силах. Емоційно-вольовий компонент пов'язаний з концентрованими свідомими зусиллями учня, спрямованими на вироблення відчуття впевненості, подолання сценічного хвилювання.

Однією з ключових педагогічних умов, що забезпечують процес формування готовності учнів мистецької школи до творчої самореалізації, є створення сприятливого творчого середовища (Падалка, 2019, с.34). Воно має бути відкритим, доброзичливим і стимулювати експерименти. «Перша освітня ланка закладає потенціал, що буде надалі розвиватися (або підтримуватися) у різних видах музичної діяльності аматора чи фахівця: сприймання музичного мистецтва або ж його практичне відтворення» ([Тарчинська, 2022, с.128](#)). Учень не повинен боятися помилок, адже саме через них відбувається навчання та

розвиток. Педагог у такому середовищі виступає наставником і партнером, який допомагає розкрити потенціал кожної дитини. Не менш важливим є індивідуальний підхід. Кожен учень має свої здібності, темп розвитку та інтереси. Врахування цих особливостей дозволяє ефективніше формувати готовність до творчої самореалізації, підтримувати унікальність особистості кожного здобувача. Борис Милич в основних положеннях другої книги «Виховання учня-піаніста у 3-4 класах ДМШ» наголошував, що однією із заporук плідності викладацької роботи є тісний контакт педагога з учнем. «Працюючи над музичним твором, педагог, враховуючи індивідуальність дитини прагне наштовхнути її на самостійні пошуки та рішення» Милич, 2024, с. 25). Ключовим фактором нашої методики виступає заохочення та підтримка інтересу учнів до вивчення різножанрового музичного виконавського репертуару шляхом активного залучення учнів до концертних виступів, що, у свою чергу, стимулює розвиток комунікативних навичок здобувачів, необхідних для готовності творчо самореалізовуватися на концертних майданчиках (Теплова, 2016, с.114).

У висновках зазначимо, що основна ідея нашої педагогічної концепції полягає в тому, що навчання музики з обов'язковими концертними виступами мають бути комплексним та поетапними, починаючи з виступів перед декількома слухачами, поступово долучаючись до демонстрації власних виконавських проєктів перед більшими аудиторіями.

Педагогічний вплив на процес у такому концептуальному руслі є актуальним та важливим для юних здобувачів та їхніх викладачів. допомагає учням вчитися вільно володіти виконавським матеріалом, що допомагає підвищенню впевненості у концертній діяльності: керувати своїм емоційним станом, знижувати рівень стресу, зосереджуватися на виконанні художніх завдань, що важливо для їхньої подальшої творчої самореалізації.

Список використаних джерел:

1. Б. О. Милич. (2024). Фортепіанна педагогіка. Теоретичні основи курсу методики навчання гри на фортепіано. Вибрані методичні праці. Навчальний посібник. Редактор-упорядник, перекладач, автор вступної статті Т. А. Омельченко. Київ – Ніжин: Видавець Лисенко М.М, 400.
2. Тарчинська Ю. (2022). Методичні винайдення у фортепіанному класі викладача ДМШ Феодосії Кошак. *Молодий вчений*, 5(105),127-130.
3. Теплова О. (2011). Методичні рекомендації щодо засвоєння нотного тексту у початковій музичній школі. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 35, 97-101.
4. Теплова О. (2016). Педагогічні орієнтири формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до творчої самореалізації. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 11, 110-114.

5. Olena Vereshchahina-Biliavska, Iryna Mazur, Olena Burska, Svitlana Iskra, Olena Teplova. Musical thinking problems (2022). Thinking Skills and Creativ-ity. Volume 46, December 2022, 101138 journal homepage: www.elsevier.com/locate/tsc.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.78>

Світлана Лещук
м. Вінниця, Україна
e-mail: s.leschuk63@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ-ПІАНІСТІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розглядаються засади педагогічного впливу на процес розвитку пізнавального інтересу учнів у класі фортепіано на початковому етапі навчання. Обґрунтовано зв'язок традиційних та новаторських методик розвитку пізнавального інтересу учнів-піаністів. Визначено навчальні завдання, ефективні форми і методи роботи із здобувачами-початківцями.

Ключові слова: педагогічні засади, пізнавальний інтерес, мистецька освіта, фортепіанна підготовка, читання з аркушу.

Abstract. The article examines the principles of pedagogical influence on the process of developing cognitive interest in piano students at the initial stage of training. The connection between traditional and innovative methods of developing cognitive interest in piano students is substantiated. Educational tasks, effective forms and methods of working with novice students are determined.

Keywords: pedagogical principles, cognitive interest, art education, piano training, reading from a sheet.

Процес реформування освітньої системи України увійшов в свою найактивнішу фазу. В сучасних умовах розбудови освітянства нагальних змін потребує і початкова мистецька освіта. Саме в конкретизації змісту навчання, підходів до результативного планування надання освітніх послуг мистецькими школами полягає реформація позашкільної освіти у сфері навчання молоді музичного мистецтва.

Актуальність досліджуваної проблеми полягає в активному вдосконаленні теорії та методики навчання здобувачів в класі фортепіано, впровадженні нових ефективних засобів педагогічного впливу на процес підготовки професійно націлених випускників мистецької школи. Однак, традиційна система фортепіанної підготовки учнів вимагає оновлення фахового репертуару, нових, більш прогресивних, підходів до змісту навчання зокрема на початковому етапі.

Мета статті полягає у спробі визначити ефективність зв'язку традиційних та новаторських методик розвитку пізнавального інтересу учнів-піаністів на початковому етапі навчання.

Сучасні науковці й педагоги, такі як О. Єременко, Т. Колос, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька досліджували пріоритетні напрямки розбудови мистецької освіти. Т. Воробкевич, І. Грінчук, О. Бурська, Р. Доніна, Н. Мозгальова, О. Щолокова, О. Ярошенко та інші розглядали питання фортепіанної педагогіки та виконавства. Педагогічні засади розвитку пізнавального інтересу учнів досліджували А. Іващенко, З. Жовчак, О. Теплова. Українські традиції як засіб мистецького виховання дітей ґрунтовно представлено у працях І. Барановської. М. Вовка, М. Залізняк, А. Корженевського, Ю. Некрасова.

Проблеми формування музично-виконавських компетентностей розглядалася у працях вітчизняних та зарубіжних педагогів і музикознавців. Дослідники підкреслюють значення комплексного підходу до музичного навчання, де поєднуються технічні, художні та комунікативні аспекти (О. Бурська, Б. Милич, І. Рябов, Ю. Тарчинська, В. Тітов та ін.).

Першоджерела доводять, що важко переоцінити роль педагогічного впливу на процес розвитку пізнавального інтересу учнів фортепіанного фаху на початковому етапі навчання.

На сьогодні сучасна мистецька школа представляється середовищем для розвитку мистецьких здібностей учнів, набуття ними художньо-естетичного досвіду шляхом активної участі у мистецькій діяльності, де усі бажаючі мають можливість комплексно опановувати різні види мистецтв, отримуючи поглиблені практичні навички в певному з його видів.

У змісті типової освітньої програми для здобувачів елементарного підрівня дитячої мистецької школи зазначено, що пріоритетними завданнями навчання є всебічний аналіз визначення музичних здібностей учнів, обсягу, складності та часу на опрацювання навчальних завдань, форм і методів роботи із здобувачами-початківцями.

Початкові кроки учня в класі фортепіано виступають важливими чинниками розвитку фахових якостей, умінь та навичок майбутнього виконавця, оскільки, саме з перших уроків навчання гри на фортепіано, викладач має вирішувати педагогічні завдання з мотивації до навчання учнів, відповідальності за очікуваний результат. Великий педагог Борис Милич, досліджуючи музичний розвиток учнів-початківців наголошував на необхідності «індивідуалізації методів роботи з дітьми, що відрізняються різним рівнем вроджених і набутих здібностей» і вважав це «однією з найважливіших задач музичної педагогіки... Однією із заповорок плідності викладацької роботи є тісний контакт педагога з учнем. Їхнє порозуміння засноване на творчому інтересі до пізнання музики» (Милич, 2024, с. 25).

Для отримання ефективних результатів педагогічної роботи з розвитку пізнавального інтересу учнів-піаністів на початковому етапі навчання ми дотримувалися наступних педагогічних умов:

- систематичність індивідуальних занять;
- створення творчої атмосфери уроку;